

# Moni Stănilă

## AI 4-lea

roman

POLIROM  
2024

Colecția „Ego. Proză“ este coordonată de Lucian Dan Teodorovici.

© 2024 by Editura POLIROM

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: © Silviu Oravitzan, *Potirul*

*www.polirom.ro*

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700505

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1,

et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

STĂNILĂ, MONI

*Al 4-lea / Moni Stănilă.* – Ed. a 2-a rev. – Iași: Polirom, 2024

ISBN 978-973-46-9744-1

821.135.1

Printed in ROMANIA

Vânătoarea a fost un eveniment pe care toți îl vom ține minte. Bătrânul, ca să nu îmi dezmință gândurile legate de omul arhaic și vânători, a fost cel care a prins iepurele. Nu știu cum. Spunea că l-a țintit cu un cuțit, dar nu prea mi-a venit să cred. Am luat-o drept o poveste țesută anume pentru mine. În schimb, dincolo de bucuria zilei, eu, la vânătoare, am făcut un atac de panică deloc plăcut. Și asta din cauza lui. Era în fața mea și alerga printre pinii mici și alți arbuști. În urma lui, încercând să țin aproape, nu vedeam decât cămașa lungă din in negru, legată la mijloc, vedeam cum colțurile hainei dispăreau brusc după tufișuri, ca și când se ascundea de mine. Senzația m-a teleportat în coșmarul de la începutul bolii mele. Am țipat și m-am lăsat pe vine. Stomacul a început să mi se scuture și prima convingere a fost că voi vomita rapid.

Nu s-a întâmplat nimic. El a venit imediat și m-a dus acasă. Acolo a stat cu mine. Nu m-a întrebat motivul spaimii. Nici eu nu am vorbit despre asta. Mi-a făcut un ceai foarte tare, așa, ca la turci, doar că într-o cană mare. Iar când bătrânul a intrat cântând cu iepurele de urechi, am izbucnit în plâns și așa am ținut-o până la

înserat, până cele două treimi ale unei potențiale ultime rămășițe din rasa umană au așezat masa și m-au invitat oficial la sărbătorirea noului an.

Turțițele dulci de orez sunt foarte gustoase. Ceaiul aburește și într-o damigeană de lut, mărișoară pentru trei oameni, dintre care unul cu nervii scuturați, se ascunde un rachiu de casă, care nu e tocmai rachiu, dar nici vin nu e. Iepurele stă așezat în mijlocul mesei, într-un castron, aproape plat, din lemn, înconjurat de muguri și orez. De jur împrejur sunt castronașe cu fasole neagră fiartă, iar pe colțuri, mai aproape de mână, turtele dulci de orez, abia luate de pe foc. Ciocnim. Gustăm. Bem și mâncăm.

Sigur că la mesele noastre nu stăm întocmai ca Albă-ca-Zăpada și cei șapte pitici. Nu ajung statul, mâncatul și lăudatul bucatelor. De obicei bătrânul povestește, iar el traduce. Azi nu ne spune povești, ci ne ține cursuri de istorie sau de geografie sau ne inițiază în tainele medicinei naturiste. Mie poveștile lui îmi amintesc de pușcăriile comuniste. Exersarea memoriei. Marile studii universitare de la Aiud. Nevoia de a scoate din minte ceea ce ții.

Stai singur, citești o carte. Televizorul vine, la mare distanță, să mute cartea în raft și mințile noastre în repaos. Singurul film cu rost e cel care stârnește polemici. Dar, dacă ești în singurătate,

te culci, somn ușor, vise plăcute, imbecilizare lentă și dați foc la cărți. Când oamenii nu au televizor, radio, DVD-player, cărți, vecini, singura cale de supraviețuire spirituală rămâne anamneza. Încercarea de acumulare prin rememorarea trecutului. De fapt, cu o funcție aproape liturgică: rememorarea viitorului. Dacă sunt măcar doi oameni împreună, funcționează povestirea. Care tot funcție anamnestică are. Ești singur – aplici meditația. Și meditația asta poate fi, în singurătate deplină, accesul spre cunoaște-te pe tine însuși. Înnebunești sau în sfârșit te înțelegi. Părintele Roman Braga povestea că, după ce a fost scos din închisoarea de la Pitești, a fost ținut într-o celulă șase luni. Stătea pe scaun și se analiza. Dacă nu ești Roman Braga, dacă nu ești puternic și nu ai o raportare la veșnicie, în trei luni ți s-a dus acoperișul. Vacanță plăcută, poți primi și televizor de acum sau nu, ești nebun cu acte în regulă și poți să-ți folosești scaunul pe post de televizor.

La evocările duioase despre istoria poporului său, bătrânul se aprinde ca un bec de Crăciun, pe dinăuntru. Revede și ne arată și nouă calul cuceritorului, parcă mai mare decât restul cailor, parcă mai aprig, și cuceritorul taie vrăjmașii de-a dreapta și de-a stânga, apărând pământul sfânt al străbunilor. Poți auzi la fiecare lovitură de

paloș aerul fierbinte, eliberat direct pe gură, printre dinții încleștați, din plămâni mult mai mari ai eroului. Ochii de foc ai celui puternic mătură pustiurile. În jurul lui, neînfricații supuși, careucid zece dușmani cu o singură lovitură. Și mă gândesc la Ștefan cel Mare.

Și mă gândesc la Ștefan cel Mare. La bătălia de la Vaslui, din 10 ianuarie 1475. Atunci când atletul lui Hristos, cum avea să-l numească pontiful vremii, seceră armata de trei ori mai mare a Semilunii. Și la ce altceva aș putea să mă gândesc? Nu îmi vine să evoc faptul că abia în 1521 apare prima mărturie scrisă a limbii mele. Scrisoarea lui Neacșu de la Câmpulung către fiul său. În același an în care Magellan înconjoară pământul. Și, orgolioși cum numai europenii pot fi, spunem Strâmtoarea lui Magellan, deși, exact cu o sută de ani mai devreme, prin strâmtoarea lui Magellan a trecut un împărat chinez.

Orgoliul europenilor care au botezat un munte deja botezat. Everestul lui Everest, strâmtoarea lui Magellan, tiparul lui Gutenberg – când aceiași asiatici foloseau deja un fel de tipar de ceva vreme. Dar noi, europenii și unde știm că nu am pus piciorul găsim o cizmă pariziană. Mă mir că nu s-au depus eforturi ca Iisus Hristos să fie declarat european. Sau, mă rog, câtă vreme există Vaticanul, nu mai e nevoie de revendicarea lui

Hristos. Dostoievski a spus-o. Însă, când s-au trasat continentele, sigur s-a ținut cont ca grecii să devină europeni. Nu puteam renunța la cultura Greciei Antice, cea mai importantă. Mai importantă decât cea chineză, doar pentru că e europeană. În 2012, Eurovisionul s-a ținut în Azerbaidjan. Trăiască Europa din Asia! Fiindcă și Caucazul ar trebui reclamat. Altfel cum vom recunoaște că rasa europenilor e caucaziană? Ca să fiu mai clară, tot în 2012 un chinez, Mo Yan, a luat Premiul Nobel pentru Literatură. Toți europenii, în schimb, iau Premiul Nobel pentru Pace. În același an.

Dar lucrurile nu mă mai miră deloc. Când Barack Obama a luat Premiul Nobel pentru Pace, nu știu de ce, când mi s-a spus Obama, m-am gândit la Osama. Mi se întâmplă des, așa cum cu greutate fac diferența, dacă nu sunt atentă, între Sfinții Grigorie de Nyssa și Grigorie de Nazianz. Și eu am râs, cu spaimă am râs: a luat Osamaaaaa bin Laden Nobelul pentru Pace??? Și, deși mă lăsase paf, nu aveam îndoieli asupra faptului. Fiindcă ce nu ar face europenii? Exact ce fac americanii nu ar face europenii. Încă nu știu de ce. Dar sigur europenii sunt mai precauți.

„Dacă Merkel ar vrea să joace Europa“, spun, „ar juca-o“. „E o miză mare între puterile lumii. Nu evreii fac scandal nesfârșit și plângeri neîntrerupte

pentru Holocaust“, spune bătrânul. „Evreii au fost chinuți și au încercat să se apere și să-și ia revanșa de când e lumea. Dar ei știu că nu doar neamțul i s-a pus împotriva. S-au strâns multe mâini pentru exterminarea lor. Și ei știu și știm și noi. Dar noi tăcem ca să nu ne acuzăm! Iar puterile lumii țin arătătorul spre Germania. Ceilalți, de la osul cel mare, stau în fruntea acu-zării, ca nu cumva Germania să ridice capul din nou. Trebuie ținuți sub observație.“ „Crezi?“ „Sunt convins. Și de aceea alte genocide“, spune, „sunt trecute cu vederea. Armenii, rușii, sărmanii tasma-nieni, amerindienii, indienii... Ai văzut ce mândri sunt rușii chiar și astăzi cu Stalin? Dar și ăla era rus, cum era Hitler neamț“, spune. „Rusia ar tre-bui întrebată.“

Asta e discuția de la începutul serii, până la al treilea castronaș din damigeană. Așa merg lucrurile. La început cărțile, apoi vitejii neamului, apoi politica mondială. De aici nu mai e nevoie decât de al patrulea castronaș. Îl bem, delirând mai departe despre Obama și Merkel, ca despre Gog și Magog, și îl sfârșim. Acum totul e clar, ori bătaie, ori iubire. Dar, îmi spun, de bătaie nu e loc. Și ne apropiem de castronașe, fără sfială, cu bucurie, ca de anul nou, cu mâinile până la coate în iepure. Și, habar n-aveți, ce îmi place mie să cânt. Cânt și cânt, repet prima strofă de